
Zprávy ČSEtS

č. 35

červenec 2022

Obsah

Úvodní slovo předsedkyně výboru.....	1
Jak přispět do zpravodaje?	2
Zápis z valného shromáždění 48. konference.....	3
Hospodaření společnosti.....	4
Cena Zdeňka Veselovského.....	5
Pozvánka na konferenci ČSEtS v roce 2022.....	6
Obhájeno!.....	7
Zkreslení úsudku u nosnic	11
Ochrana mořských želv	12
Kalendář konferencí na rok 2022.....	15

Úvodní slovo předsedkyně výboru

Milí etologové, přátelé,

Možná se mnou budete souhlasit, že prožíváme poměrně náročné období, co se situace v naší zemi týče. Někdy se zdá, že svět kolem nás soutěží o cenu za nejhorší zprávu sdělenou v nějakém médiu. Abychom si však udrželi dobrou mysl a kreativní prostředí pro naši práci, je třeba hledat pozitivní věci okolo sebe a třeba i v maličkostech. Skvělou zprávou je, že naše nadcházející konference se bude konat již offline, tedy konkrétně v areálu Mendelovy univerzity v Brně v termínu 3.-6.11 2022, tak jak jsme tradičně zvyklí; na příspěvky, valnou hromadu společnosti a nechybějící společenský večer v moravském duchu.

Další významnou událostí je blížící se 50leté výročí od konání první etologické konference, která se uskutečnila 10.-11.5. 1973 v Bílé Třemešné. Od té doby s výjimkou roku 1976 se každý rok etologické konference uspořádaly. Z našich historických dat víme, že ze 48 konaných konferencí, třináctkrát proběhla na slovenském území a našťastí pouze dvakrát v on-line režimu. Je krásné, že relativně malá skupina nadšených lidí po tak dlouhý čas drží toto krásné uskupení, které je aktivní a dynamické a pokračuje ve stopách tehdejšího záměru.

Přeji nám všem hodně pozitivních vstupů do života, odpočinek během léta a těším se na viděnou letos v listopadu v Brně.

Helena Chaloupková

Jak přispět do zpravodaje?

Do zpravodaje můžete přispět následujícími způsoby:

- Postřehy z konferencí
- Rozloučení či vzpomínka na kolegy, kteří nás v uplynulém roce opustili
- Významná jubilea a šťastné události
- Představení PhD absolventů
- Jakékoliv další sdělení členům společnosti, které nezapadá do předešlých kategorií

Příspěvky posílejte kdykoliv během roku na adresu společnosti: casetolspol@gmail.com

Zápis z valného shromáždění 48. konference České a Slovenské etologické společnosti (on-line)

Zápis z Valné hromady ČSEtS ze dne 5.11.2021

Přivítání členů společnosti v 17:30. Po 20min je valná hromada usnášeníschopná.

1. schválení nových členů do společnosti (Bagiová, Kuběnová, Musa, Příbylová)
2. volby a revizní komise do výboru společnosti
 - a. návrhy do výboru – potřeba zvolit 3 osoby Chaloupková Helena, Eretová Petra, Štolhoferová Iveta, Antonová Kateřina.
 - b. návrhy do revizní komise Másilková Michaela, Štěrbová Zuzana, Josífková Eva
3. poděkování hodnotitelům konferenčních abstraktů a Ceny Zdeňka Veselovského
4. Vítězka Ceny Zdeňka Veselovského – Tereza Hromádková z JČU s publikací: „Seasonally specific responses to wind patterns and ocean productivity facilitate the longest animal migration on Earth“.
5. Informace o rozpočtu společnosti (Tereza Roubalová)
 - a. dohoda o řešení neplatičů – telefonické a emailové kontaktování
 - b. každý rok poslat členům info o platbě
6. diskuze nad posuzováním abstraktů na konferenci – schváleno valnou hromadou 2

Zápis provedla Helena Chaloupková

Hospodaření společnosti

Bilance na účtech za rok 2020			
Přehled účtu v českých korunách	Kč	Přehled účtu v eurech	€
Stav k: 01.01.2020	166 615,00	Stav k: 01.01.2020	302,00
Stav k: 31.12.2020	176 044,19	Stav k: 31.12.2020	129,50
přírůstek	9 429,19	ztráta	-172,50
		▪ Převod na Kč (172,50 EUR * 25,35)	-4 374,11 Kč
Celková bilance za rok 2020: 5 055,08 Kč			
Financování ČSEtS v roce 2022			
Příjmy	Kč	Výdaje	Kč
Vložené na konferenci	110000	Realizace konference	110000
Členské příspěvky	10000	Cena ZV	10000
		▪ Daňové přiznání	5000
Předpokládaný schodek: 5 000 Kč			

Tereza Roubalová
Pokladník ČSEtS

Cena Zdeňka Veselovského

V loňském roce se o získání Ceny Zdeňka Veselovského ucházelo 6 studentů se svými publikacemi, které vyšly v předchozím roce. Počet soutěžních příspěvků byl stejný jako v roce minulém. Díky novému systému hlasování se naštěstí neopakovala situace, kdy bylo třeba tří pokusů k vybrání té nejlepší publikace. Loňský ročník tak byl méně náročný na zpracování a výsledky byly známé prakticky hned po uzavření hlasování. Tento „zlepšovák“ tedy, zdá se, zabral.

Příspěvek z časopisu *Marine Ecology Progress Series* s názvem „Seasonally specific responses to wind patterns and ocean productivity facilitate the longest animal migration on Earth“ se zabývala vlivem větru a oceánu na migraci rybáka dlouhoocasého (*Sterna paradisaea*) zaujal odbornou porotu nejvíce, a tak byla jeho první autorka Tereza Hromádková z Katedry zoologie Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a Centra polární ekologie při Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích korunována vítězkou tohoto ročníku. Druhé místo těsně obsadila Kateřina Šandlová, též z Katedry zoologie Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích s příspěvkem „Daddy, daddy cool: stallion–foal relationships in a socially-natural herd of Exmoor ponies“, kde zkoumala otcovskou péči u stád polodivokých koní. Publikace vyšla v odborném časopise *Animal Cognition*.

Všem zúčastněným gratulujeme a děkujeme našim ochotným hodnotitelům a držíme palce všem účastníkům letošního ročníku soutěže.

Na viděnou na konferenci,

Petra Eretová
Tajemnice ČSEtS

Pozvánka na konferenci ČSEtS v roce 2022

Výbor ČSEtS a Mendelova univerzita v Brně si Vás dovolují pozvat na **49. konferenci ČSEtS**, která se bude konat 3. – 9. 11. 2022.

Další informace budou postupem času upřesněny a zveřejněny na webu ČSEtS (www.csets.sk), na facebookové stránce (<https://www.facebook.com/casetolspol>).

Budeme se na vás těšit,
Výbor ČSEtS

Pozvánka na 49. konferenci ČSEtS

3.– 6.11.2022

Mendelova Univerzita v Brně

**Registrovat se můžete od:
1.8.2022**

**Deadline pro abstrakta:
19.9.2022**

Mendelova
univerzita
v Brně

www.csets.sk

Obhájeno!

Klára Ničová

Lateralita a směrová preference ve výcviku a využití jezdeckých koní (Katedra Etologie a zájmových chovů, Česká zemědělská univerzita v Praze; VUŽV; školitel: doc. Ing. Jitka Bartošová, Ph.D.)

Abstrakt:

Cílem disertační práce bylo zjistit, jak vrozené behaviorální tendence, jako je lateralita a směrová preference, ovlivňují chování a výkon jezdeckých koní. Doktorská disertační práce shrnuje výsledky studie analyzující faktory, které ovlivňují úspěšnost v překonávání překážek v soutěžích na vrcholové úrovni (Western European League). Jedním z faktorů byl směr nájezdu na překážku (zleva, zprava nebo rovně), tj. většinou monokulární či binokulární vnímání překážky během odhadování odskoku, jako možný indikátor mozkové laterality koně. Lateralita je u zvířat i člověka široce rozšířený a studovaný fenomén, založený na adaptačních výhodách stranové specializace a nesouměrnosti mozkových hemisfér, smyslových orgánů nebo částí těla. V předkládané studii elitních skokových koní neměl směr nájezdu na pravděpodobnost chyby na překážce významný vliv, k chybám (pád břevna či překážky, odmítnutí poslušnosti nebo vyhnutí se skoku) však ani na této úrovni nedocházelo v průběhu soutěže zcela náhodně. Koně v průměru chybovali na 7,85 % skoků. Dosažené skóre bylo ovlivněno čtyřmi z testovaných faktorů, a to zpravidla odlišně v prvním a druhém kole dané soutěže. V obou kolech měla zásadní vliv na pravděpodobnost chyby zkušenost jezdce, čím více startů v kariéře jezdec absolvoval, tím méně chyb dvojice, jak v prvním kole ($F(1, 7649) = 6.17, P < 0.02$), tak v rozeskakování ($F(1, 931) = 7.05, P < 0.01$) dosáhla. V prvním kole pravděpodobnost chyby na překážce mírně stoupala s pořadím skoku v trase parkuru ($F(1, 7649) = 5.29, P < 0.0001$, GzLMM; PROC GLIMMIX, SAS), přičemž nejčastěji k chybám v prvním kole ($F(5, 7649) = 2.51, P < 0.03$) docházelo na kolmých skocích s vodou (0.125 ± 0.021 , LSMEAN \pm standardní chyba), naopak nejméně často u triplebarů (0.037 ± 0.015) a zdí (0.048 ± 0.020). V obou kolech soutěžící utřizly více chyb na skocích v rámci kombinací (dvojskoky, trojskoky). Největší chybovost byla zjištěna u prvních skoků v kombinaci (první kolo 0.095 ± 0.016 ; rozeskakování 0.043 ± 0.008) nebo na druhém skoku z dvojskoků (rozeskakování 0.055 ± 0.020) ve srovnání s nejmenší pravděpodobností chyb na jednotlivých překážkách (první kolo 0.057 ± 0.007 , $F(5, 7649) = 5.29, P < 0.0001$; rozeskakování 0.100 ± 0.027 , $F(1, 931) = 3.39, P < 0.04$). V rozeskakování překvapivě méně chybovali koně, kteří projeli trať rychleji ($F(1, 931) = 6.66, P < 0.01$). V prvním kole rychlost jízdy pravděpodobnost chyby neovlivňovala a nepredikovala ani rychlejší čas v kole druhém ($r = 0.26, P < 0.01$). Ostatní testované faktory (pohlaví koně/jezdce, zkušenost koně) úspěšnost překonání překážek ve sledovaných soutěžích neovlivňovaly. Některé chyby byly však stále pravděpodobnější a nebyly náhodné, právě proto může vhodné zaměření tréninku zlepšit výkon a bezpečnost dvojice na soutěžích.

Druhým stěžejním tématem doktorandského studia byla magnetorecepce neboli směrová preference a vnímání magnetického pole Země. V předkládané práci jsou popsány

metodiky sběru dat a datové soubory dvou studií zaměřených na vnímání magnetického pole u jezdeckých koní. Studie jsou aktuálně ve stavu analýzy nasbíraných dat. Doktorská disertační práce dále krátce shrnuje další výsledky, které vzešly z dat nasbíraných za účelem výše popsaných studií (genderové otázky ve skokových soutěžích), nebo byly řešeny v rámci zahraničních stáží (percepce a management koní). Předkládané výsledky jsou důležité nejen pro stavitele skokových soutěží, ale také pro přípravu tréninkových plánů, stejně tak každodenní manipulaci a práci s koňmi. Jejich aplikace do praxe může zásadním způsobem zlepšit welfare koní. S výjimkou magnetorecepce byly studie uvedené v doktorské disertační práci již publikovány, nebo jsou v recenzním řízení v impaktovaných vědeckých časopisech.

Klára je od roku 2019 Communication officer International Society for Equitation Science (ISES), pro kterou také spravuje sociální media a podílí se na organizaci konferencí, stejně tak dlouho je i členkou ČSEtS. Ve volném čase se věnuje výcviku koní a organizaci letních táborů, víkendových kurzů a workshopů o koních ve spolupráci s Farmou Hucul a KoněČesky.

Publikované články a knihy:

Ničová, K., Bartošová, J. Still beyond a chance: Distribution of faults in elite show-jumping horses. PLoS One, 2022, 17, Article number: e0264615. ISSN 1932-6203. <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0264615>

Christensen, J. W., Strøm, C. G., Ničová, K., de Gaillard, C. L., Sandøe, P., & Skovgård, H. 2022. Insect-repelling behaviour in horses in relation to insect prevalence and access to shelters. Applied Animal Behaviour Science. 105560. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168159122000181>

Rørvang M. V., Ničová K., Sassner H. and Nawroth C. 2021. Horses' (Equus caballus) Ability to Solve Visible but Not Invisible Displacement Tasks Is Associated With Frustration Behavior and Heart Rate. Front. Behav. Neurosci. 15:792035. doi: 10.3389/fnbeh.2021.792035. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fnbeh.2021.792035/abstract>

Bartošová J., Ničová K. 2020. Využití teorie učení a biologických poznatků ve výcviku a využití koní. Česká technologická platforma pro zemědělství. Dostupné na: <https://www.ctpz.cz/publikace/vyuziti-teorie-uceni-a-biologicky-poznatku-ve-vyvcviku-a-vyuziti-koni-721>.

Justína Mertušová (Polomová)

Spev vo vzťahu k neurogenéze u samcov a preferenciám samíc spevavcov. (Centrum biovied SAV, Ústav biochémie a genetiky živočíchov, 2020, školiteľ: Mgr. Ľubica Niederová-Kubíková, PhD.)

Abstrakt: Spev samcov spevavcov je veľmi komplexné správanie, ktoré je zároveň dôležitým aspektom pri výbere partnera. Samičky zebričky červenožobej (*Taeniopygia guttata*) si počas skorého štádia ich vývinu ukladajú do pamäte spev svojho otca, ktorý spoznajú aj v dospelosti. Naskytuje sa preto otázka, či je výber partnera samičky ovplyvnený predošlou skúsenosťou a ktoré aspekty piesne sú preferované. V prvej časti práce sme preto testovali sexuálne naivné samičky zebričiek vychovávané otcom bez alebo s opakovaním slabiky v motíve piesne a sledovali ich odpoveď a preferencie na piesne neznámych samcov, ktoré sa líšili v parametroch piesne (opakovanie slabiky, stereotypia, similarita a tempo). Samičky boli testované na piesne: 1. otca a neznámych samcov, 2. neznámych samcov s/bez opakovania slabiky a 3. toho istého neznámeho samca pred a po lézii vokálnej oblasti Area X, po ktorej dochádza k zvýšenému opakovaniu slabiky a rýchlejšiemu tempu piesne. Zistili sme, že samičky preukázali schopnosť rozoznať spev otca aj po roku odlúčenia. Mali konzistentné preferencie a piesne s vyššou variabilitou a opakovaním slabiky boli preferované nezávisle od typu piesne otca. Výber pre pred-operačné a po-operačné piesne sa medzi skupinami samičiek líšil. Samičky od otca s opakovaním slabiky mali sklon vyberať si pred-operačné piesne a motívy s pomalším tempom. Samičky vychovávané otcom bez opakovania slabiky reagovali viac na pooperačné piesne. Spoločne tieto výsledky naznačujú, že samičky preferujú sekvenčne variabilné piesne nezávisle od piesne otca, ale otec môže ovplyvniť ich výber pre prirodzené/léziou zmenené piesne samcov. Samičky majú konzistentné, individuálne preferencie, avšak zdieľajú spoločne aj preferenciu pre niektoré atraktívne aspekty napr. variabilitu piesne. Spev je sprostredkovaný mozgovými oblasťami, v ktorých bol zaznamenaný fenomén včleňovania nových neurónov aj v dospelosti. Spevavce v porovnaní s inými živočíšnymi druhmi majú veľmi aktívnu neurogenézu, pričom funkcia nových neurónov zatiaľ nie je plne objasnená. Keďže oblasti prijímajúce mladé neuróny sa podieľajú na vnímaní, udržaní a tvorbe spevu, predpokladá sa ich schopnosť ovplyvniť správanie. V tejto práci sme preto sledovali, či existuje vzťah medzi neurogenézou a variabilitou spevu. Neurogenézu vo forme proliferácie v neurogénnej subventrikulárnej zóne (SVZ) a inkorporácie neurónov do vokálnych oblastí HVC a Area X sme stanovili u druhov čeľaďe astrildovité – zebrička červenožobá, pestúnka japonská (*Lonchura striata* var. *domestica*), ryžovník sivý (*Lonchura oryzivora*), amandava bodkovaná (*Amandava amandava*), astrilda vlnkovaná (*Estrilda astrild*) a batilda trstinová (*Neochmia ruficauda*). Následne sme u nich určili parametre sekvencie piesne - linearitu, konzistentnosť a stereotypiu. Zistili sme, že piesne pestúnok a ryžovníkov mali najvyššiu variabilitu. U týchto druhov sme pozorovali aj najvyššiu proliferáciu v SVZ a u pestúnok aj najvyššie počty novovzniknutých neurónov. Pri porovnaní parametrov spevu a proliferácie v SVZ u všetkých sledovaných druhov sme našli koreláciu s linearitou a stereotypiou piesne samcov. Podobne sme zaznamenali aj medzidruhovú koreláciu medzi počtom mladých neurónov a linearitou a stereotypiou piesne. Jedince, ktorých piesne boli menej lineárne a menej stereotypné (viac variabilné) mali vyšší

počet novovzniknutých buniek v SVZ a mladých neurónov v HVC alebo Area X. Rovnaký výsledok sme zaznamenali aj v rámci druhu pestúnky, kde variabilnejšia pieseň bola spojená s vyšším počtom mladých neurónov v HVC. Naše výsledky podporujú hypotézu, že nové neuróny prispievajú alebo umožňujú variabilitu v speve. Tieto výsledky tiež prispievajú k štúdiu postaveniu neurogenézy v dospelosti, ktorá môže u rôznych druhov spevavcov plniť aj odlišnú funkciu v závislosti od naučeného správania-spevu. Na štúdium bunkovej proliferácie sa využívajú rôzne analógy tymidínu, ktoré sa inkorporujú do DNA deliacich sa buniek, avšak ich potenciálne rozdiely a ich efektivita značenia u vtákov neboli dostatočne prebádané. Popri sledovaní bunkovej proliferácie spevavcov sme preto porovnali aj efektivitu dvoch najpoužívanejších značkovačov- 5-bróm-2'-deoxyuridín (BrdU) a 5-etinyl-2'-deoxyuridínu (EdU). Zistili sme, že BrdU zafarbí vyšší počet buniek ako ekvimolárna dávka EdU v mozgu aj v pečeni. Ďalej sme zistili, že pri detegovaní oboch značkovačov zároveň sa protilátka proti BrdU môže viazať na EdU+ bunky (opačne nie), avšak zvýšenie koncentrácie tejto protilátky na 1:1000 tento problém dostatočne eliminuje. Môžeme preto konštatovať, že oba značkovače sú spoľahlivé, ale označia rozdielne počty buniek.

Justína počas svojho doktorandského štúdia získala početné ocenenia na rôznych domácich aj medzinárodných konferenciách, kde získala 3-krát cenu za najlepšiu prednášku a 3-krát cenu za najlepší poster. Obzvlášť výnimočné je získanie Ceny dekana Prírodovedeckej fakulty UK, ktorú získala v roku 2019. Je dlhoročnou členkou ČSEtS a v roku 2020 získala aj Cenu Zdeňka Veselovského za prvoautorský článok zverejnený v odbornom časopise. Veľmi prínosné bolo aj získanie Doktogramu SAV.

Obsah dizertačnej práce

POLOMOVÁ, Justína - LUKÁČOVÁ, Kristína - BILČÍK, Boris - KUBÍKOVÁ, Ľubica**. Is neurogenesis in two songbird species related to their song sequence variability? In Proceedings of the Royal Society : B - Biological Sciences, 2019, vol. 286, no. 1895, art. no. 20182872.

Dostupné na: <https://doi.org/10.1098/rspb.2018.2872>

KUBÍKOVÁ, Ľubica* - POLOMOVÁ, Justína* - MIKULÁŠKOVÁ, Viktória - LUKÁČOVÁ, Kristína. Effectivity of Two Cell Proliferation Markers in Brain of a Songbird Zebra Finch. In Biology-Basel, 2020, vol. 9, no. 11, art.no. 356. Dostupné

na: <https://doi.org/10.3390/biology9110356> (* autorky prispeli rovnakou mierou)

Rozdiely v skreslení úsudku u nosníc z línií s vysokou a nízkou mierou ozobávania

Ozobávanie peria je vážny problém z pohľadu welfare ako aj ekonomiky chovu nosníc. Pre účely tejto štúdie sme v spolupráci s Wageningen University & Research použili metódu skreslenia úsudku na charakterizovanie afektívnych stavov (emócií) u línií nosníc špecificky selektovaných na zvýšený (HFP) a znížený (LFP) výskyt ozobávania peria. Na základe všeobecne známeho faktu, že emócie ovplyvňujú rozhodovanie ako reagovať na nejednoznačné podnety (“optimizmus” vs. “pesimizmus”), sme predpokladali, že zvýšený výskyt ozobávania peria u HFP línie bude viesť k negatívnym afektívnym stavom, čo sa odrazí v negatívnom (pesimistickom) skreslení úsudku.

Nosnice oboch línií boli testované v teste skreslenia úsudku založenom na vizuálnej diskriminačnej úlohe (Go/ NoGo task). V prvej fáze boli zvieratá trénované diskriminovať krmidla dvoch farieb, t.j. pristupovať ku krmidlu pozitívnej farby obsahujúcemu odmenu (múčne červy) a nepristupovať ku krmidlu negatívnej farby pre vyhnutie sa trestu (postriekanie vodou). Následne boli sledované reakcie nosníc na prítomnosť krmidla novej, nejednoznačnej farby.

Už počas tréningu diskriminácie sa ukázali rozdiely medzi líniami, keď nosnice z LFP línie sa rýchlejšie naučili požadovaným reakciám na krmidlá pozitívnej a negatívnej farby, zatiaľ čo

Foto: Tara I. de Haan

nosnice s HFP línie opakovane pristupovali aj ku krmidlu asociovanému s trestom. Podobne aj v samotnom teste skreslenia úsudku nosnice z HFP línie pristupovali signifikantne rýchlejšie ku krmidlu nejednoznačnej farby než nosnice z LFP línie. Podľa teórie kognitívneho skreslenia takúto reakciu na nejednoznačné podnety možno interpretovať ako dôkaz, že sliepky HFP línie sú optimistickejšie, t.j. sú v pozitívnejšom afektívnom stave, čo bolo v rozpore s našou hypotézou. S ohľadom na predošlé zistenia z tréningovej fázy a na fakt, že namerané hladiny kortikosterónu sa medzi líniami nelíšili, pravdepodobnejším vysvetlením je vplyv vyššej miery motorickej impulzivnosti HFP línie. Získané výsledky tak dopĺňajú behaviorálnu charakterizáciu línií a poukazujú na potrebu testovania jednotlivých fenotypov (ozobávajúce, ozobávané a neutrálne jedince) v rámci línií.

Pichová, K., Košťál, L., de Haan, T.I., van der Eijk, J.A.J., Rodenburg, T.B. (2021) High and low feather pecking selection lines of laying hens differ in response to a judgment bias test.

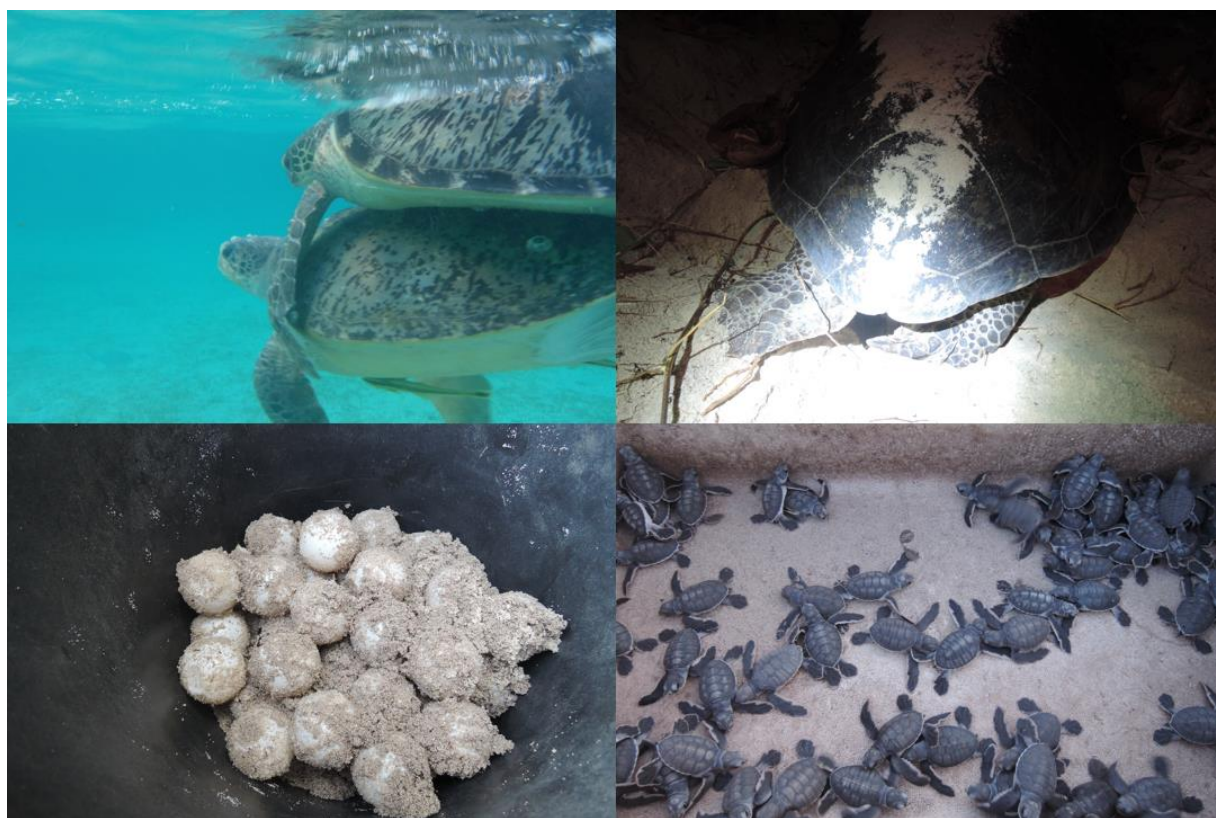
Applied Animal Behaviour Science 238, 105305

(<https://doi.org/10.1016/j.applanim.2021.105305>)

Ochrana morských korytnačiek ako darček za obhajobu dizertačnej práce

Všetko sa začalo, keď som sa v ZOO Praha zúčastnila prednášok v rámci akcie Den chovateľů želv. Veľmi ma oslovila prednáška Mgr. Hanky Svobodovej o jej projekte na ochranu morských korytnačiek. Hanka vyštudovala ekológiu na Karlovej Univerzite v Prahe, a ochrane morských korytnačiek sa venuje už vyše 18 rokov. Prostredníctvom svojej organizácie Chráníme mořské želvy v ČR financuje ochranu morských korytnačiek v Indonézii. Hanka vo svojej prednáške spomenula, že do jej projektu sa dá v Indonézii zapojiť ako dobrovoľník. Predstava, že by som sa aj ja do projektu zapojila, ma odvtedy veľmi lákala...

Podobne ako Hanka, aj ja mám ku korytnačkám blízky vzťah. Keď som mala jedenásť rokov, rodičia nám kúpili samičku suchozemskej korytnačky, ktorá dostala meno Kitty. Neskôr nám k nej ešte pribudol samček Topsy. Veľmi ma bavila starostlivosť o ne, ako aj pozorovanie ich správania. Je to možno prekvapujúce, ale korytnačky sa vedia veľmi živo zaujímať o svoje okolie, ba dokonca si k človeku vytvoriť blízky vzťah. Aj keď korytnačky už nemám, moja láska k tomuto živočíšnemu druhu pretrvala. Dokonca sa premenila v záväzok, že by som raz pre korytnačky chcela urobiť niečo viac. S tým sa predstava dobrovoľníckej činnosti v Indonézii veľmi dobre zhodovala, ale...

Kareta obrovská (*Chelonia mydas*) pri párení, kladení vajec, jej čerstvo nakladené vajíčka a jednodňové mláďatá (Foto: autorka a morskezelvy.cz)

...nebola som si istá, či pobyt na indonézskych ostrovoch zvládnem. Hankini ochranári tam žijú vo veľmi skromných podmienkach (napr. nemajú wifi či klasické splachovacie WC).

Mala som obavy aj z dlhej cesty do Indonézie, keďže takto ďaleko som ešte nikdy predtým necestovala. Môj sen preto dlho ostával len snom. Teda až dokým som Hanku nestretla znovu... Bolo to na akcii Pražská Muzejní noc, kde som si znovu náhodou vypočula prednášku o Hankinom projekte na ochranu korytnačiek. Práve táto prednáška bola pre mňa bola potrebným impulzom, aby som konečne začala konať. Napísala som teda Hanke ohľadom môjho záujmu o dobrovoľníctvo a neskôr sme sa aj osobne stretli. Vtedy som bola už definitívne rozhodnutá, že dobrovoľnícka činnosť v Indonézii bude darčekom za obhajobu mojej dizertačnej práce. A od vtedy všetko išlo veľmi rýchlo. Ani neviem, ako som si kúpila letenky, pripravila sa na obhajobu, zbalila si batožinu...Ale veľmi dobre si pamätám, že hneď na druhý deň po obhajobe som už sedela v lietadle do Indonézie.

Indonézia bola pre mňa kultúrny šok, pretože takmer všetko tam bolo iné. Podnebie, jazyk (málokto hovoril po Anglicky), životný štýl ľudí...Po príchode na letisko v Berau som sa taxíkom dovezla do sídla organizácie (malá chyžka), kde som sa stretla s Juli, ktorá má za úlohu koordináciu dobrovoľníkov a vedenie účtovníctva organizácie. Na druhý deň som sa taxíkom dopravila do dedinky Lengo, kde som sa stretla s ochranárom Edim. Edi ma na motorovom člne odviezol na Matahu, jeden z ostrovov, kde prebieha Hankina ochrana morských korytnačiek, a kde som strávila prvú polovicu svojho pobytu.

Bilang Bilangan, jeden z ostrovov, kde sa aktívnej ochrane morských korytnačiek venuje organizácia Chráníme mořské želvy. Foto: Petr Jan Juračka

Chvíľu mi trvalo, kým som nabešla na režim ochranárov. Ten spočíval v rannej obhliadke pláže, počas ktorej prenášali vajíčka kariat nakladených v noci, z nevhodných miest (napr. z príliš tesnej blízkosti mora) na bezpečnejšie. Potom sa ochranári venovali príprave raňajok, výrobe suvenírov z kokosových orechov a udržiavaniu domácnosti. My dobrovoľníci sme v tomto čase išli na druhú obhliadku pláže, počas ktorej sme zbierali vyplavené odpadky, ktoré ochranári neskôr spaľovali. Ďalej nasledovala príprava obeda, po ktorej sa ochranári znovu pustili do výroby suvenírov alebo udržiavania domácnosti. Večer bola na rade posledná obhliadka pláže,

pretože práve vtedy sa liahnu mláďatá. Ochránari počítajú, koľko korytnáčiek sa vyľahlo a pomáhajú z hniezd mláďatám, ktoré by sa inak von nedostali (napr. kvôli zachyteniu o koreň rastliny). Mláďatá sa umiestnia do kýblikov a po západe slnka vypúšťajú do oceána. Táto aktivita znižuje pravdepodobnosť, že sa mladé korytnačky stanú korisťou predátorov (napr. krabov), ktoré sú aktívne hlavne cez deň. Potom nasledovala príprava večere a po nej voľnočasové aktivity, kedy sme sa rozprávali, hrali šach alebo karty, ochranári spievali a hrali na gitare. Režim na ostrove Bilang Bilangan, kde som strávila druhú polovicu pobytu, bol podobný, ale ochranári sa menej venovali výrobe suvenírov (kvôli nedostatku kokosových paliem na ostrove). Na druhej strane je tento ostrov väčší a kladie tam vajčka viac kariet, takže ochrana korytnáčiek i zber odpadu zaberú viac času. Ja som každý deň s ochranármi absolvovala rannú i večernú obhliadku pláže a raz denne zbierala odpad. Tiež som sa príležitostne zapájala do výroby suvenírov, prípravy jedál a údržby domácnosti. Najväčšiu radosť som ale mala z výuky Angličtiny, o ktorú takmer každý deň prejavili záujem ochranári na ostrove Mataha, a z večerného vypúšťania malých kariet do oceána. Mojm d'alsím nezabudnuteľným zážitkom je nočné pozorovanie karety pri kladení vajec a jej návrat do oceána. Samozrejme, nikdy nezabudnem ani na romantické západy a východy slnka na bielučkovej pláži, obrovské kokosové kraby (*Birgus latro*) či varany škvrnité (*Varanus salvator*) ukrývajúce sa vo vegetácii...

Mesiac strávený dobrovoľníckou činnosťou v Indonézii ma veľmi veľa naučil nielen o korytnáčkach. Dozvedela som sa veľa o novej krajine, osvojila si základy Indonézštiny, ochutnala indonézske jedlo (výborné 😊)...A toto všetko ma naučilo ešte väčšiemu rešpektu a láske voči ľuďom pochádzajúcim z inej kultúry. Pevne verím, že aj mne sa raz podarí vo svete urobiť aspoň takú pozitívnu zmenu, ako sa to podarilo Hanke prostredníctvom jej projektu na ochranu morských korytnáčiek.

Viac informácií o morských korytnáčkach i Hankinej ochrane možno nájsť na:

www.morskezelvy.cz

<http://www.facebook.com/pages/morskezelvycz/607230715971714>

Mgr. Katarína Bučková, PhD.

Postdoctoral Research Assistant in Animal Behaviour

Queen's University Belfast

Kalendář konferencí na rok 2022

Únor 2022

Annual Meeting of Ethologische Gesellschaft

25. 2. 2022 - online

<https://www.etho-ges.de/wordpress>

Duben 2022

Animal Behavior Management Alliance (ABMA) Annual Conference

5. - 8. 4. 2022 - online

<https://www.theabma.org>

European Human Behaviour and Evolution Association (EHBEA) Conference

19. - 22. 4. 2022 - Leipzig, Germany

<https://www.cambridge.org/core/membership/ehbea>

Červen 2022

Ethics of Animal Behaviour and Welfare Research for the 21st Century and Beyond (ASAB)

21. - 22. 6. 2022 - online

<https://www.asab.org>

Annual Human Behavior & Evolution Society (HBES) meeting

22. - 25. 6. 2022 - online

<https://www.hbes.com>

Červenec 2022

ECBB & ASAB Summer Meeting 2022

20. - 23. 7. 2022 - online

<https://www.asab.org>

International Society for Human Ethology Congress (ISHE)

25. - 29. 7. 2022 - Würzburg, Germany

<https://ishe.org>

Září 2022

European Student Conference on Behaviour & Cognition (ESCBC)

1. - 3. 9. 2022 - Rovereto, Italy

<https://escbc.org>

International Society for Applied Ethology (ISAE) Congress

4. - 8. 9. 2022 - Ohrid, N. Macedonia

<https://www.applied-ethology.org>

Listopad 2022

Konference ČSEtS

3. - 6. 11. 2022 - Brno

<http://www.csets.sk/>

Zprávy ČSEtS č. 35, 2022 vydává Česká a Slovenská etologická společnost jako neprodejný bulletin pro členy ČSEtS. Hlavní editor sborníku: Ágnes Morvcsíková. S přípravou sborníku dále pomáhali členové výboru ČSEtS ve složení: Helena Chaloupková, Katarína Pichova, Petra Eretová, Iveta Štolhoferová, Petr Veselý, Tereza Roubalová. Texty prošly jen interní jazykovou úpravou. Vaše příspěvky do zpravodaje zasílejte na adresu: casetolspol@gmail.com.